

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshos hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A hitelezés.

(K. Ö.) A magyar szabómesterek Szent István napján tartották meg az idén kongresszusukat Aradon. A kongresszus tárgyaival annál is inkább kell foglalkoznunk, mert egyéb nagyfontossággal bíró tárgyain kívül oly tárggyal is foglalkozott, mely az egész magyar iparos-ságot közlelről érinti.

Ez a tárgy, mely mindenkit érdekel, a kihitelezés kérdésének rendezése.

Fontos gazdasági kérdés ez, melynek gazdasági és társadalmi következményei vannak. Irtak és beszéltek is róla már eleget. Megoldani azonban ezideig a kérdést nem sikerült. És nemcsak nálunk, hanem a külföldön is foglalkoznak vele. Nem régen a német kereskedelmi és iparkamarák szólították fel a német iparosokat, hogy ne hitelezzenek. Nem tudjuk mi volt a felszólítás eredménye.

Mert egyszerűen csak azt mondani, nem hitelezünk, bajosan fog sikerre vezetni. Mert lehet hitelezni is. Sőt a mai pénzgazdaságban meg sem lehetünk hitel nélkül. Mert alig van különbség pénz és áruhitel között. Vannak azonban határai a hitelezésnek. A fogyasztó közönség mai rendszere mellett azonban bajos dolog meghatározni azt a vonalat, ahol a hite-

lezés megszűnik. A készpénzfizetéstől pedig irtóznak még azok is, akik készpénzzel rendelkeznek. Ezen a téren a legszomorubb tapasztalatokat kénytelen szerezzni a magyar szabó, cipész és kalaposmesterek.

A vevő megrendeli az árut és miután azt birtokba vette, nem fizet. Az iparost szorítják a hitelezői. Ha forgó tőkéje van boldogul, ha nincs, sokszor a vevőközönség indolenciája miatt csődbe jut. Mert az, hogy vevőjét a fizetési kötelezettség teljesítésére felszólítja, ritkán vezet célhoz. Elsőizben reá sem hederit az iparos felszólítására. Ha az iparos kényszerhelyzet alatt újra felszólítja a vevőt, hogy fizessen, a vevő ideges és goromba lesz! Legjobban jellemzi a vevőközönség fizetési lanyhaságát a közszájon forgó követező adoma, mely talán igaz is. A vevő a szabómesternél felpróbálja az ujonnan készült ruhát és kifakad, hogy nagyon bőre készítette. Oh, szólal meg a szabómester, mire uraságod kifizeti, ugyis behízik.

A hitelezésből, illetőleg a rendetlen fizetésből társadalmi és gazdasági bajok származnak. Az iparos elkeseredik és szidja a társadalmat, mely a megélhetésre mostoha viszonyokat teremt. A vevő szidja az iparost, mely akkor meri a cipő

árát követelni, mikor azt már elnyűtte. Az iparos fizetési zavarokba jön és sokszor a künn levő aktív követelés dacára, csődbe kerül.

Lehet-e a káros hitelezésből eredő bajokat orvosolni. Egyszerűen azt mondani, hogy ne hitelez, egyszerű eljárás, de a bajon nem segít. Mert ha az iparos nem hitelez, a kundsajtja egyszerűen ott hagyja és elmegy ahoz az iparoshoz, aki hitelez.

Ezeket a bajokat kétféleképpen próbálnak segíteni. Először az u. n. hitelbiztosítás révén. Ez abban áll, hogy valamely pénzintézet kifizeti az iparos követelését, ki azt a pénzintézetnek átengedi. Több helyen tesznek próbát vele, de mint rendszer, hogy befog-e válni, nem tudjuk. Megoldásnak csak akkor lenne megoldás, ha ezt a rendszert általánosan bel ehetne hozni.

Egy másik irányzat társadalmi uton akar a bajon segíteni. A külföldön létező u. n. fogyasztók ligája arra akarja nevelni a fogyasztó közönséget, hogy készpénzzel fizessen mindent. Ezenkívül a munkásviszonyok javítására is törekszik. Akik tagjai ezeknek a ligáknak, arra kötelezik magokat, hogy a fogyasztókra követező erkölcsötörvényt kövessék. Ennek a törvénynek egyik sarkalatos tétele,

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Virágfakadás.

Luka Emil elbeszélése (ford. W. L.)

(Vége.)

Azonban Erika zsebpénze csakhamar elfogyott, nem vehetett már semmit. Ekkor iskolatársainak ajánlkozott, hogy a könyvesboltban ő fog vásárolni részükre.

Néhányan a leányok közül gunyosan nevettek, ha Erikát a könyvesboltba küldték és bekandikáltak az ablakon; mások titkolódtak és kérték, hogy csak vásároljon, — a mit akar, bár nekik semmire sincs szükségük, — szívesen adnak pénzt. Erika ezért nagyon hállalkodott társainak. A segéd ur ezentul már hosszabb beszédbe ereszkedett Erikával; elmondta terveit, hogy nemsokára önálló lesz, s nem kénytelen másokért dolgozni. Bnő csodálkozással hallgatta Erika; csodás hősként állott előtte, aki még igen nagyot fog cselekedni. Mindig udvarias volt; soha még közönséges kifejezést sem használt; néha-néha mosolygott csak, mert nagyon meg volt győződve a maga kiválóságáról.

»Mit beszélt ma neked?» kérdé Anna

tettetett komolysággal. Erika elmondta a segéd ur terveit; hogy mennyire nehéz mai nap-ság egy intelligens, törekvő fiatal ember előhaladása, hogy megfelelő tőke nélkül egyáltalán nem lehet boldogulni stb.

Anna nevetett. »Nem kínálad meg a tőkével?» »Hiszen magamnak sincsen!» De azért nagyon örült Anna érdeklődésének; mert nem talált abban semmit, nem is titkolt semmit. Ebed után Erika és Klára sétára indultak.

Utóbbi folyton a nevetés ingerelte; de egy darabig csak türtőztette magát. Végül még is kipattant belőle: »Erika, te szerelmes vagy!»

Megállott és a nevetéstől alig tudott hová lenni.

Erika komolyan a szemébe nézett. »Miért nevetesz ki engem?» szolt meglepetten. De Klára nem volt képes magán uralkodni. »Te hát valld be, — nem igaz? De hiszen az nem szégyen; az mindegyikünkön megtörténhetik; nekem bátran megvallhatod, hiszen én barát-nőd vagyok!» Erika göngéden megsimogatta Klára kezét. »Milyen trétás vagy te?» »De hát nem igaz-e; ne tagadd, a mi, már ugy sem titok! Tudod már, mire célzok!» Ismét elfogta a nevetés.

»Miért akarsz engem úgy megsérteni?»

kérdé Erika, őszintén Klára szemébe nézve. Megilletődve hallgatott el Klára; karon fogta Erikát és szólanul mentek tovább.

Este szobája ablakában álmodozott Erika; csodálkozott Klára különös magaviseletén. Szerelmes? milyen undok szó: Hogy juthatott ilyen ostoba gondolat eszébe?

Lefeküdt s boldog gyermeki álmát aludta. A segéd ur Erikával közölte nagy bánatát, hogy tehetségeit itt nem érvényesítheti és csak a fővárosban nyílnék alkalmas tér eredményes működésre.

»Hát ön szívesen elmenne innét?» kérdé Erika. A segéd ur bizalmasan közölte vele, hogy már megtette a kellő lépéseket és minden este ajánlatokat ír. Kérte, hogy tervéről senkinek se szóljon. Erika még eddig nem volt szülővárosa határain túl, azért nagyszerűnek látszott előtte e — tervezés. A segéd ur sok szép várost — így a fővárost is ismerte; éppen azért találta oly üresnek M. várost. Erika még eddig nem találkozott olyan emberrel, aki M. várost ennyire kicsinyelte; lelkeben azért olyanforma sejtelem támadt, hogy a segéd ur valami rendkívüli ember lehet, akinek ez a világ — kicsiny.

Másnap reggel, midőn Erika a boltba lépett, a segéd ur ragyogó arccal fogadta: »Sikerült! kitűnő állás kínálkozik a fővárosban

Iskolai idény

beálltával felhívom szíves figyelmét a m. t. vevőközönségnek, **harisnya, esőernyő női és gyermek kalap különlegességi üzletemre**, hol nagy választék áll a vevőközönség rendelkezésére szolid, szabott árak mellett.

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut. 3.

hogy a vett árut készpénzzel fizesse meg, mivel csak ez képesíti az iparost arra, hogy ő is rendes időben fizethessen. Ami az önálló gazdasági existenciák fentartásának lényegét képezi.

Innét látszik, mily nagy horderejű kérdés, az áruhitelzés kérdése. Nemcsak az iparosokat, hanem az egész társadalma érdekli az.

Aehrenthal grófi kinevezése. A hivatalos lap mai számában ez a »legfelső kézirat« jelent meg:

Kedves báró Aehrenthal! Nekem és a monarchiának tett kitünő szolgálatait tartós elismerésképpen és különös hajlandóságom jeléül Önt osztrák grófi rangra emelem a díjak elengedésével.

Kelt Bad-Ischlbren, 1909. aug. 17.

Ferenc József s. k.

A királyi kéziratot nem jegyezte ellen osztrák miniszter, ami Ausztriában nem is szükséges, de azért a kézirat mégis megjelent a magyar hivatalos lapban.

De nem lehet végrehajtani. Aradról táviratozzák: A rendőrség Pop C. István és Suciú János aradmegyei román képviselőket román politikai klubnak engedély nélkül való megalakításáért elzárásra ítélte. Az ítéletet a miniszter is jóváhagyta. Most azonban kiderült, hogy az ítéletet nem lehet végrehajtani, mert a rendőrség a képviselőket elfelejtette kikérni a képviselőháztól. Ez a látszólag humoros, de alapjában véve annál jellemzőbb feledékenység különösen furcsa az aradi rendőrség részéről, amely ugyancsak tisztában lehet a nemzetiségi képviselők büntetőjogi helyzetével.

A város négy milliós kölcsöne.

A miniszter nem enged.

A város nagy kölcsönügye még jó ideig nem fog elintézését nyerni. A belügyminiszter ugyanis, mint már korábban megírtuk, nem engedélyezte a négymillió kölcsönnek 65 év alatt történő lefizetését, hanem kötelezte a várost, hogy az óriási összeget ötven év leforgása alatt fizesse le.

Nagyvárad város törvényhatósága a miniszter leiratát tárgyalás alá vette és azt alaposan áttanulmányozva megállapította, hogy a miniszter téves számadási alapokon rendelte el az ötven éves törlesztést. E miatt feliratot is intéztek a belügyminiszterhez, melyben bebizonyították a törvényhatóság a miniszteri számadások helytelen voltát és kérték, hogy a város határozatához híven a 65 éves törlesztést engedélyezze a miniszter.

A nagyjelentőségű ügyben maga Bordé Ferenc városi főjegyző is Budapestre utazott, hogy a minisztert felvilágosítsa a téves számadásokról. A főjegyző tegnap érkezett vissza Budapestről — minekutánna a miniszterrel tárgyalt.

Az 50 és 65 éves törlesztések között óriási különbség van, mely a város adózó polgárságának érdekeibe vág. Az esetben tudniillik, ha a négy millió koronát 50 év alatt kell visszafizetni, úgy a polgárságnak évenként 11000 koronával kell több pótdótot fizetni, mint a 65 éves törlesztés mellett.

Bordé Ferenc felvilágosítását a belügyminiszter meghallgatta s belátta azt, hogy a miniszteri döntés tényleg helytelen számadási alapon történt. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a miniszter most már engedélyezte a 65 éves törlesztést, sőt olyan kijelentést tett, amelyen maga Bordé Ferenc is csodálkozott.

Nevezetesen a miniszter kijelentette, hogy Nagyvárad város számadásai olyanok, hogy azok még megbírják az 50 éves törlesztést ez ezért nem engedélyezi a 65 évest.

Kijelentette azonban a miniszter, hogy mégis az esetben, ha az 50 éves törlesztés a város háztartását megzavarná, úgy esetleg engedélyezni fogja a 65 évest. A jelen körülmények között azonban ragaszkodik az 50 éves törlesztéshez.

A város a miniszter újabb határozatából kifolyólag újabb pótló felirattal fog járulni a belügyminiszterhez, a melyben ki fogja fejteni, hogy mily hátrányokat idéz elő az 50 éves törlesztés. Bordé Ferenc erre vonatkozólag kijelentette, hogy nincs reménye ahhoz, hogy a miniszter megváltoztassa előbbeni álláspontját.

Ha a miniszter meg marad az 50 éves törlesztés mellett, úgy az adózók két százalékkal több közközlőt fognak fizetni.

Az új kórház tervei.

Kié legyen az első díj?

Az ujonnan építendő megyei kórház ügye immár abba a stádiumba jutott, hogy az építkezéshez lehetne hozzáfogni. Az új kórház épületeinek tervei már rég beérkeztek az alispáni hivatalhoz s azok felett tegnap kellett volna dönteni a kiküldött bizottságnak. A döntés egyelőre elmaradt, mert a szakértők nem tudtak azonnal dönteni. Az elődázott döntés miatt most már csak legjobb esetben a jövő év tavaszán kezdik meg a kórház építését.

A tegnapi értekezletről tudósításunk a következő:

Az építendő új kórház épületeire pályadíjakat tűzött ki a megye törvényhatósága. A pályadíjakért Rileck mérnök és építész pályá-

junius 1-én már elfoglalom! Erikának mutatott egy gépirásos levelet. (a leány nyomtatásnak gondolta) Erika megnézte, de nem olvasta el. »Már itt fel is mondtam« folytatta a segéd ur.

»Esoha sem fog ön ide visszajönni? Nem tetszett itt egyáltalán semmi?«

»Oh igen.« A segéd ur illendően meghajtott magát. »A visszaemlékezés kegyedre mindig kellemes lesz rám nézve.« Erika mosolygott. »De lássa, én szívesen szerettem volna önnek megmutatni azt a helyet, ahol a sok gyöngyvirág terem. Senki sem ismeri azt; éppen tegnap fedeztem fel.«

»Ha megengedi, vasárnap elmegyek kegyeddél oda.« A segéd urnak ma különösen jó kedve volt, oly annyira, hogy a szép leánykával még sétára is vállalkozott, ami különben sem kötelezte — semmire. Azután meg hétfőn már úgy is — elutazik!

Erika örömeiben — elpirult! Vele fog sétálni az utolsó vasárnap! Megállapodtak, hogy a réten fognak találkozni; (mert a segéd ur a városban nem találta alkalomszerűnek;) Erika boldogan ment az iskolába; de senkinek sem szólt, nehogy a barátai is eljöjjenek és megrézfálják. — Vasárnap már reggel 5 órakor kelt fel; az ablakhoz sietett és örömmel üdvözölte a napfényes erdőt. Megmosakodott s haját vízzel igyekezett lesimíttatni, de ez sehogyan sem sikerült; a bodros szálak folyton — makacszkodtak. Két hajfonatába piros szalagot

kötött. Üde arcokkája pompásan ragyogott e keretben. Felhuzta szép, fekete harisnyáit, melyek ugyan a confirmáció ünnepére voltak száruva; és a picike, könnyű félcipőt. Dalolva járt-kelt a házban; mikor kis nővére felébredt, már teljes diszben üdvözölte. Templomba menet, mindenki kedvtelve nézte a bájos leánykát.

Délután 2 órakor kellett a segéd uraltalálkozni; de ő mindjárt ebéd után sietett a rétre és — várt. A segéd rövid idő múlva közeledett. Alig lehetett ráismerni.

Hosszu, fekete kabátot viselt, világos mellényt, melynek szélei himzésekkel voltak beszegve; vörös nyakravalójában aranytű fénylött. Karján, — bár nagy meleg volt, — felöltött tartott és balkezeiben finom pár keztüüt hordott. Legfeltűnőbb volt azonban fénylő cilinderekalapja, mely negédesen ült — gondosan fésült fején. Mert ilyet e városban csak zászlószentelés — vagy temetés alkalmával szoktak az előkelőségek — hordani. Erika csodálattal nézte amint közeledett, ilyen elegáns férfit alig látott még.

A segéd ur igen szeretetreméltón viselkedett és folyton beszélt komolyan beszélt, komoly dolgokról; a küzdelemről, mely minden embert igénybe vesz, és a természet szépségéről. Kőcsöghkalapját levette s megtörülte verejtékező homlokát. Erika némán ment mellette, lesve minden szavát. Így jutottak az árnyas erdőhöz.

Aranyos nyári nap volt; a rét még kaszátlan; ezernyi virág nyílt rajta; az erdőből a madarak dala csengett. A segéd gondosan kerülte ki a fák kiálló gyökereit, nehogy lakkcipőit megkarcolják; míg Erika könnyedén szökött át a tönkökön és száraz galyakon.

»Igazán idyllikus hely« mondá a segéd. megállott és meglepődéssel nézett körül. »szinte sajnálom, hogy innét el kell távoznom!« »Hát maradjon nálunk.« — viszonzá Erika, s kérésleg tüggeszté rá tekintetét. De a segéd összeráncolva homlokát így válaszolt: »A munka követeli a maga jogait! Az ön boldog korában, tiszteit kisasszony, az élet még játék; de mihamarabb meg fogja ismerni annak komolyságát is.« Tovább haladt és Erika csendesen követte. »Megmutassom most már azt a helyet, ahol a gyöngyvirág terem?« »Kérdé a leányka. A segéd szívesen beleegyezett; kalapját, felöltőjét és keztüjét egy fatörzsre tette s így ketten hozzá fogtak a gyöngyvirág szedéshez. Közelükben megszólalt a kakuk. Erika felnézett a fára. »A kakuk szerencsét hoz« szólt örömmel. »Azt hiszi kisasszony.« A leányka igenlőleg intett fejével. »Reméljük, hogy igaza van.«

Hirtelen kivette óráját. »Azonnal négy óra és bár mennyire sajnálom; haza kell mennem.« Holnap reggel utazom; holmimat is be kell csomagolnom; azonkívül még néhány bucsulátogatást is kell tennem.« Kivette zsebkendőjét és poros cipőit tisztogatta.

Értesítés.

Van szerencsénk értesíteni szives pártfogóinkat, hogy szeptember hó elsejétől angol uri szabó üzletünket Szent János-utca 1. sz. a. megnyitjuk

Szives pártfogást kérünk

Kiss és Társa angol uriszabók Nagyváradon.

zott. A beérkezett zárt pályaműveket tegnap bontotta fel az e célra kiküldött bizottság.

Jelen voltak: Keszthelyi Zoltán, Jendrassik Alfréd, Sterk és Kolárik műszaki tanácsosok, Fráter Imre, Száhlender Károly, Pekanovics Imre, Varró Domokos, Korbélyi József, dr. Móricz Ernő, Bartos Elmér.

Keszthelyi Zoltán főjegyző nyitotta meg az értekezletet és ismertette, hogy a kitűzött pályadíjakért kilenc mérnök és építész pályázott. Egymásután bontotta fel a főjegyző a terveket. A tervek mind igen szépek és azok mindenike megnyerte a bizottsági tagok tetszését. A tervek valamennyie olyan, hogy azokat mind el lehet fogadni s így egyforma voltuknál fogva nem lehetett azok felett dönteni.

Az elnök javasolta ezután, hogy tekintettel a fennforgó körülményekre, leghelyesebb volna, ha a bizottság orvos- és mérnök-szakértői a helyszínére vonulnának ki, ahol tanulmány tárgyává tennék a telepet és a terveket s a nyert tapasztalatok útján határoznák meg, hogy melyik terv felel meg legjobban a terep viszonyainak.

A főjegyző indítványát egyhangulag elfogadta a bizottság és a megyeházáról a Diósi-féle szőlőbe mentek ki, ahol megszemlítették a kórház telkét s összehasonlították a terveket. A bizottság nem döntött, mert az idő rövidsége miatt a terveket nem lehetett megfelelő módon áttanulmányozni. Ezután elhatározta a bizottság, hogy a terveket mérnöki szakértőknek adja ki, akik azt magukkal viszik s beható tanulmányozás után mindegyikre külön-külön teszik meg jelentéseiket.

A pályázatokból a terveket kiválasztották

»Dehát már csakugyan el kell utaznia?»
»Sajnos, kedves kiasszony, bármennyire óhajtanám e kellemes órát meghosszabítani; de arról biztosítom, hogy kedves emlékként fogom őrizni, a mit ön részéről is remélek. Engedje meg, hogy e virágokat felajánljam önnek emlékül.« Odaadta Erikának a gyöngyvirágot. Erika elfogadta s szólanul átnyújtotta a fiatal embernek a — maga csokrát. A segéd megcsókolta kezét és illedelmesen meghajtotta magát. Felvette kalapját, felöltöjtét, keztyűit és kérte a leánykát, mutassa meg a legközelebbi utat — a városba.

Erika a nyakán ringó sárga, nagy kalapját fejére igazította s szólanul utnak indult. A segéd követte, gondosan kerülve a kiálló fagyókereket és vizenyős helyeket. Helyeselte, hogy nem egymás mellett mentek, a mi könnyen pletykára adhatott volna alkalmat. Ez pedig Erika érdekében kerülni kellett.

A leánya tekintete a távolba révedezett, virágos rétek és hullámzó tengerekre, melyekből paradicsomi szigetek emelkednek; sötét fenyves ligetekre és regényes hegyóriásokra! Gyönyörű haja kissé előre borult homlokára; üde arca e pillanatban kissé vékonyabbnak — hervadtnak látszott. Ajkai, melyek közül más-kor ragyogó fogai látszottak — lecsukódtak, s ábrándos, kék szeméből eltűnt a boldog gyermekmosoly. Valami új, komoly ismeretlen érzélem fakadt benne, mialatt tova haladt. Nem járt oly könnyedén, karcsu teste nem imbolygott oly kecsesen, mint mások: megnövekedett, megkomolyodott a mint a viruló réten áthaladt. A távolság közte és a fiatalember között mindig nagyobbodott: nem nézett vissza, midőn az országútra lépett; nem hallotta a fiatal ember hangját, aki — egy csókkal szerezett volna tőle bucsuzni.

Erika hazasietett; az asztal mellé ült; feje karjaira hanyatlott; jobb kezében tartotta a gyöngyvirágcsokrot — és sirt. Nem oly sirás volt ez, amit eddig ismert; más — egészen más érzelemből fakadt ez, a mely eddig ismeretlen volt előtte!

és a jelgés leveleket felbontatlanul az alispán-nál hagyva a terveket magukkal vitték a bizottsági tagok. A beérkező jelentések alapján a tervek felett plenáris ülésben fog dönteni a vármegye.

A bizottság tagjai az ülés után a Széchenyi-házban gyűltek össze, ahol a budapesti szakértők tiszteletére ebéd volt.

Sikkasztó körjegyző.

Griffaton Alajos bünei.

Még alig zárultak be az ügyészség börtönének kapui, Popeszku, miklózlázi jegyző fölött, ki azzal van vádolva, hogy az ottani zsidó árendáshoz éjnek idején beírt és onnan pénzt rabolt, még alig csillapultak le a kedélyek az ezen tette által hirhetté vált miklózlázi jegyzőnek piszkos manipulációjától, midőn egy újabb és hasonló esettel vagyunk kénytelenek foglalkozni és olvasóközönségünknek ismét egy magáról megfélekedezett körjegyzőnek a kezére bízott közpénznek az elsikkasztásáról számolunk be.

Az eset az élesdi járáshoz tartozó *Beznye* községében történt, melynek jegyzője *Griffaton* Alajos. Nevezett körjegyzőt 1907. évi február havában választották meg, az ugyanazon évben létesült beznyei körjegyzőségben jegyzőnek. Az idegen vidékről (béli származású) Beznyére került fiatalembert, édes apja érdemei folytán, ki évtizedeken át volt Bél község főbírája és magasabb állású egyének ajánlása tolytán választották meg beznyei körjegyzőnek, ki azonban alig két évi szolgálat után, rutul visszaélvén a beléje helyezett bizalommal »ralépett arra a lejtőre, mely a bűnbe, a megsemmisülésbe — a teljes tönkremenésbe vezet. A szerencsétlen és magáról megfélekedezett körjegyző, — ki a napokban több ezer koronát örökölt — hozzányult a közpénzhez, azt saját céljaira fordította, nem számítva arra az eshetőségre, hogy egy váratlan rovancsolás következtében, nem fog tudni számot adni a kezére bízott pénzről. A pénzüsszeg, melyről nevezett körjegyzőnek számot kellett volna adni, megközelíti a 6000 koronát. Ezen 6000 koronáról, Griffaton körjegyző a vizsgálat és rovancsolás alkalmával 3000 koronáról abszolute nem tudott számot adni, 3000 koronának a hovaforrását pedig nem tudta okmányokkal igazolni.

A pénz eltűnését a körjegyző hónapokon át a legnagyobb titokban tudta tartani és igazán csak a véletlennek köszönhető annak kikapattása.

Még a múlt év július havában a beznyei körjegyzőséghez tartozó községek (*Beznye*, nagy és fekete *Patak*) képviselőtestületei a Beznyén építendő jegyzői lak építésére 9000 koronát szavaztak meg. A körjegyzői lak építésével, miután ez szabályszerűen meg lett hirdetve, *Staharovszky* nevű vállalkozó lett megbízva, ki miután a szerződést megkötötte, pár napra rá hozzá is fogott a ház építéséhez. A képviselőtestület a megszavazott 9000 koronát nem vette fel kölcsön, hanem utasította nevezett körjegyzőt, hogy a pénzt adja apon vesse ki a községekre és azt úgy szedje be. Griffaton Alajos körjegyző a szabályrendelet ellenére a pénzt maga szedte be, maga kezelte és maga utalta ki. Midőn ezért egy alkalommal kérdőre vonták, azt válaszolta, hogy a nép a pénzt minden nap fizeti, már pedig községi bírákat nem

lehet arra kényszeríteni, hogy nap mint nap a község házában vesztegeljenek. A jegyzőnek ezen válaszát a képviselőtestület tudomásul vette, s pedig a pénzt kivetette és nyomban hozzáfogott annak beszédéséhez. A jegyzői lak múlt év november havában felépült, ezen körülményt azonban Griffaton hivatalosan nem tudatta sem a képviselőtestülettel, sem az építkezési bizottsággal, így aztán a jegyzői lak hivatalosan át nem lett véve, illetőleg át nem lett adva.

Ezek után aztán az egész dologgal nem törődött senki f. év július haváig, midőn egyszerre és hirtelen Griffaton összehívatta a képviselőtestületet és a gyűlésen kijelenti, hogy *Staharovszky* és illetőleg ennek egyik hitelezője beperelte a községet 1600 korona erejéig, nemcsak, de 1909. aug. 23-ikára ki van tűzve az árverés a községek ellen.

Midőn a képviselőtestület megkérdezte, hogy miféle 1600 koronával tartozik a község, Griffaton azt felelte, hogy a 9000 koronából *Staharovszky* 1600 korona nem lett kifizetve, tehát ezen összeggel a község tartozik. A jegyző akkor az 1600 korona kölcsön felvételét forszírozta valamelyik banktól, a képviselőtestület azonban — már akkor rosszat sejtve — azt a határozott választ adta a jegyzőnek, hogy tekintve, miszerint az árverésig több mint 8 heti időköz van, tessék a hátralékosokat felszólítani és tőlük az 1600 koronát behajtani. Ez lett volna a dolog rendje, igen ám, de Griffaton nagyon jól tudta azt, hogy a hiányzó 1600 koronát régen beszédte a néptől és azt elköltötte és így a községektől nincs, mit beszédnie.

Meg volt ő már akkor fogva, más ember az ő helyzetében számot vetett volna magával és megszerzi az elköltött pénzt, Griffaton azonban ahelyett, hogy a hiányzó és az általa elköltött pénzt megszerezte volna, nem tett semmit, hanem várt és élesdre futkosott, hogy ott a biharkörözsövlgyi takarékpénztárnál a községek terhére felvegye az 1600 kor. kölcsönt. Az 15-én egészen váratlanul ismét összehívta Griffaton a képviselőtestületet és most már pretensív követelte, hogy a képviselőtestület szavazza meg az 1600 kor. kölcsön felvételét és a váltónak aláírásával bizon meg 2—3 kép. tagot, annál is inkább, mondta a jegyző, mivel *F.-Patak* képviselő testülete megszavazta máz az 1600 kor. kölcsön felvételét az aláírással megbizta *Groze Gábor* ottani bíró és *Nyegru Ille* esküdtet és egyben pedig felmutatta az aláírt váltót. Erre aztán kitört a rég eltojott harag a képviselő testületi tagok között, most már kezdett világossá lenni, hogy a jegyző sem tiszta kezű, hogy itt valami rejtett lopásról van szó, ekkor aztán a képviselőtestület követelte a jegyzőtől a házépítésre vonatkozó számadásoknak az előmutatását. A jegyző engedve a kényszerhelyzetnek, előmutatta a számadásokat és abból kitűnt, hogy a jegyző a 9000 koronán felül 1590 koronát szedett be. Erre a felfedezésre a képviselőtestület a gyűlést berekesztette, a váltót nem írta alá, hanem elhatározta, hogy 2 nap múlva ismét összejűl, ekkorára a jegyző adjon számot a hiányzó 1590 koronáról. Más ember hasonló körülmények között sietett volna jóvátenni a hibáját, rendezte volna az ügyeit. Mit tett azonban Griffaton? Másnap reggel bement *Élesdre* és a *Fekete-Patakiak* által aláírt váltóval (kikkel aug. 14-én tartott gyűlést és kiknek azt mondotta, hogy a beznyeciek alá fog-

ják írni a váltót; kik tehát a szavának hittek és kiknek bizalmával oly rutul visszaélt) és a biharkörösvölgyi takarékpénztárnál fölvette az 1600 kor. kölcsönt. Ezzel az 1600 kor. kölcsönrel tehát 3190 kor. hiánya volt a jegyzőnek. Az egész dologban ez volt a legcsunább eljárása Griffatonnak, hogy saját főszolgabíróját, Bérczy Imrét is félre vezette.

Griffaton több ízben járt Élesden, Bérczy főszolgabírónál, egyre azt hangoztatva, hogy a község be van perelve 1600 kor. erejéig, a pénzt azonban a néptől nem tudja beszerezni az idő rövidsége miatt. A dolgot úgy adta elő, mintha az 1600 korona még nem lett volna behajtvva a községektől s erre aztán, Bérczy főszolgabíró ajánlatára a takarékbán az 1600 kor. kölcsönt megszavazták a községeknél, mely összeget Griffaton aug. 16-án fel is vett a biharkörösvölgyi takarékpénztárnál.

Augusztus 17-én a bezneyi és f. pataki községek képviselőtestületei összejöttek, hogy megállapodás szerint a jegyzőtől számon kérjék az 1590 kor. hiányt, a jegyző azonban már ekkor nem volt található sehol, a község háza termében, a jegyző helyett ennek sógora, valami *Bachmann* nevezetű irnok volt jelen, ki a legpiszkosabb szavakkal támadta meg és illette a képv. testületi tagokat, a község házából a képviselőtestületet kiutasította és megtiltotta, hogy ott tárgyaljon. Már akkor a képv. testületek azt is tudták, hogy a jegyző az 1600 kor. kölcsönt felvette. Nyilvánvaló volt most már, hogy a jegyző hivatalos pénzhez nyult és sikkasztott. A képv. testület az esetről nyomban jelentést tett az alispáni hivatalnak és sürgős intézkedést kért. Ez történt aug. 17-én. Aug. 18-án a délutáni órákban megjelentek Beznye község község házábanál: *Középegy Dzsó* szolgabíró és *Hanacsek Béla*, járási számvevő. A vizsgálat nyomban kezdetét vette és 3 napon át szakadatlanul tartott. A vizsgálatot *Középegy* szolgabírú vezette pártatlanul, úgy, amint illik egy köztisztviselőhöz, ki hivatásának a magaslatán áll, a számadásokat *Hanacsek* számvevő nagy szaktudással revidálta, aki ki is derítette a hiányt, mely néhány korona híján 6000 kor.

A vizsgálat a képv. testületi tagoknak jelenlétében folyt le, melynek eredményét szolgabíró a képv. testülettel közölte. Miután így konstátálva lett, hogy Griffaton körjegyző 6000 kor.-ról számot adni nem tudott, *Középegy* szolgabíró nevezett jegyzőt állásától felfüggesztette, a bezneyi körjegyzőség teendőivel pedig megbízta *Fenei Tivadár*, nagybárodai körjegyzőt, ki folyó hó 21-én leltár mellett át is vette az irodát.

Szerencsétlenség a bányatelepen.

Felsődernán az aszfalt gyár telepén nagyban folynak a munkálatok egy kórház építésénél. Ezt a gyár vezetősége építési azon célból, hogy a nagy számban dolgozó munkások megbetegedés esetén a kórházban megfelelő ápolásban részesüljenek. Építés közben a menyezet beszakadt és a romok között egy derék tisztességes ember, a pallér lelte halálát.

Részletes tudósításunk a következő:

A felsődernai kórháznál az építési munkálatok legnagyobb része már be van fejezve. Már csak a szobák és az épület külsejének a vakolása volt hátra.

Kedden is, mint mindennap jókedvűen, vidáman, éneklés között végezték a napi mun-

kát. Dében a kongatásra abbanhagyták a munkát, hogy megebédeljenek. Ebéd után újult erővel fogtak hozzá a félbe hagyott munkához.

Bujdosó Ferenc munkafelügyelő egyik szobában utasításokat adott *Páter* Virág nap számosnak, ki vígan nótázva, füttyörészve simította a vakolatot.

Hirtelen nagy recsenés és roppanás között beszakadt a szoba mennyezete. A nótázást és füttyölést jajkiáltás, egy sebesült halálhörgése váltotta fel. *Bujdosó* Ferenc pallért mielőtt még menekülhetett volna, a lezuhanó téglák és kőhalmaz, továbbá a gerenda darabok maguk alá temették.

Az óriási robajra odafutottak az összes közelben dolgozó munkások. A beszakadt mennyezetű szoba óriási portengerben uszott. Aig szállott föl a nagy por, a megrémült munkások azonnal hozzáfogtak a romok eltakarításához és *Páter* Virág munkásra csakhamar ráakadtak. Neki a véletlen közreműködése folytán, az ijedségen kívül semmi komolyabb baja nem történt.

Csakhamar ráakadtak *Bujdosó* Ferenc éktelenül megcsontított holttestére. Mikor kihúzták még élt, de mellét és fejét annyira összetörték a lezuhanó tégladarabok, hogy pár perc múlva meghalt.

Bujdosó Ferenc nagyváradi születésű, igen tisztességes, jóra való ember. Felesége és gyermekei Váradon laknak. Tegnap csak a kórház építésének idejére ment Felsődernára, mint munkafelügyelő. Felesége mikor meghallotta a családapa szerencsétlen halálának hírért, ájultan esett össze.

A kir. ügyészség a vizsgálót megindította, annak a megállapítása végett, hogy a szerencsétlenség rossz anyag, vagy a tervek helytelen kivitele folytán keletkezett-e.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lapszétküldésében e miatt akadály történjen.

*** Nagyváradiak a szegedi nagygyűlésen.** A szegedi katolikus nagygyűlésen Nagyváradról huszonketten jelentették be részvétüket. A jelentkezettek szombaton délelőtt 10 óra 20 perckor indulnak a nagyváradi pályaudvarról, ahol a gyülekezés fog történni.

*** Gyógyszerészek az alispán ellen.** Biharvármegye alispánja a múlt hónapban körrendeletet adott ki minden járási főszolgabírónak. A rendeletben utasította az alispán a főszolgabírókat, hogy a járásaik területén lévő kórorvosokat kötelezzék arra, miszerint a gyógyszerárakat minden félévben vizsgálják felül és a tapasztalt dolgokról 24 óra alatt tegyenek hozzá jelentést. Az alispán eme rendeletéről tudomást szerzett a gyógyszerészek szövetségének elnöksége, mely terjedelmes panaszt adott be az ellen a belügyminiszterhez. A panaszban előadják, hogy az alispán rendelete folytán a gyógyszerészek folytonos zaklatásoknak lesznek kitéve. Ettől eltekintve törvényellenes az alispán rendelete azért is, mert minden kórorvost főorvosi hatáskörrel ruház fel. A kórorvosok legnagyobb része pedig nem rendelkezvén kellő képesítéssel a gyógyszerészet terén, mint dilettánsok teljesítenék a felülvizsgálatot, amiből kifolyólag csak nagyon sok félreértés és kellemetlenség származik s az alispán rendeletének tulajdonképeni célja még sem lesz elérve. A

gyógyszerészek kéri a belügyminisztert, hogy vonassa vissza az alispánnal a kiadott rendeletet a precedensek elkerülése végett egy általános rendelettel értesítse az alispánokat, hogy a hasonló rendeletek kiadásától óvakodjanak. A terjedelmes panaszt a belügyminiszter az alispánnak adta ki véleményes jelentéstétel végett.

*** A kassai pokolgép.** Az orosz terroristák közkedvelt tevékenységével, a pokolgéppel, mint azt megirtuk tegnapelőtt el akarták pusztítani *Mátyássy* Zoltán kassai honvéd százados-hadbíró. A merénylő, aki még eddig ismeretlen a nyomozó hatóság előtt, postacsomagban juttatta a gyilkoló szerszámot a hadbíróhoz, a kit a robbanás súlyosan megsebesített és nagy rombolást vitt véghez a lakásban. A robbanás ereje *Mátyássy*-t a falhoz röpítette s éggett sebeket ejtett a karján, a mellén és az arcán. A veszedelmes csomagot Budapesten adták postára augusztus 23-án. A nyomozást a budapesti rendőrség vezeti. Már házkutatást is tartottak, de eredménytelenül. *Tóth* János rendőrkapitány, a bünyügyi osztály vezetője a következőket mondotta el a titokzatos bűntényről: Eddig csak annyit állapítottunk meg, hogy a ládát, mely a pokolgépet tartalmazta, Budapesten a főpostán, a IV-es számú hivatalban adták föl. A feladást *Berkovich* Károly postatisztgyakornok közvetítette, ő állította ki az elismervényt. Határozottan emlékszik, hogy a *Bachruch*-féle ládát egy 40-45 éves hordár adta fel nála. Másrészt arról értesülünk, hogy *Almádi* Sándor postaszolga, aki a csomagot átvette, megnézte és irányítási cédulával ellátva, ugyanolyan határozottsággal állítja azt, mint a tisztviselő, hogy nem hordár volt a földő. Az, hogy a *Bachruch*-cég neve alatt és a cég által használt ládák egyikében adták postára a pokolgépet, arra enged következtetni, hogy az alkalmazottak egyike, vagy ezeknek valamelyik ismerőse adta, vagy adta fel a küldeményt. Ezért ma a nyomozó detektívek elmentek a *Bachruch*-céghez, hogy az alkalmazottak között széttekintsenek. A *Bachruch* cég alkalmazottai között sok — a nő; a detektívek tehát azt nyomozzák, nincsen-e közöttük valaki, aki a hadbíró századosot ismeri és oka van a haragra, ámbár teljesen valószínűtlennek látszik, hogy a tettes, ha a *Bachruch*-cégnél van, ilyen módon azonnal magára irányítsa a gyanút. Inkább feltehető, hogy a pokolgépet vidékről hozta Budapestre és itt adta fel a százados valamelyik haragosa. Nem lehetetlen, hogy nő szerepel a dologban. A százados tudja, vagy sejtí, ki követte el a merényletet, de felvilágosítással nem hajlandó szolgálai.

*** A Katolikus Legényegylet a szegedi gyűlésen.** A legényegylet dalárdistái ma, csütörtökön este gyűlést tartanak, melynek tárgya a IX. katolikus nagygyűlésen és a szegedi katolikus legényegylet alakulásán való részvétel módozatainak megbeszélése lesz. Az egylet térfidalárdájának tagjait ezuton hívja meg az egylet igazgatója.

*** Utonálló katonák.** Egyik helyi lap tegnapi számában szenzációs mezbe öltöztetve azt írta meg, hogy a száldobágyi uton a 37. gyalogered egy százada megtámadta *György* Pál vincellért s annak kocsját kifosztották s a vincellér feleségét inzultálták. Mint értesülünk, a katonák egyáltalán nem támadták meg a vincellért. Nem is támadhatták meg, mert a katonák dobszó mellett meneteltek több százados vezetésével. A csapatok oldalán pedig mindenütt altisztek voltak. Lehetséges, hogy a vincellér lova valamitől megbokrosodott s a szekeret az árokba vitte be, de a katonák nem bántották sem a szekeret, sem a vincelléret. Ha bántották volna, úgy ezt a tisztek észrevették volna s megindították volna a vizsgálatot, ez azonban nem történt meg, mert nincs alapja.

* **A „Magyar Nemzet Szent Antal temploma” Budapesten.** Nagy aranyu mozgalmat kezdett a Páduai Szent Antaltól Nevezett Zuglói Kápolnaegyesület, mely a magyar nemzet Szent Antal templomának Budapesten leendő felépítését tűzte ki céljául. Hazánkban annyi tisztelője van Szent Antalnak, oly sokan fordulnak bizalommal a nagy szenthez, hogy szinte e nagy tisztelet mellett hiányzott a tiszteletére felajánlott templom. A legtöbb állam katolikusai építettek már templomot fővárosukban Szent Antal tiszteletére s azonkívül Páduában a híres Szent Antal bazilikában is egy-egy képolnát a különböző államok katolikus híveinek nemzeti adakozásából restauráltak. A magyarországi katolikusok adományai is ide vándoroltak eddig, azonban az ezen pénzből fényesen restaurált kápolna az osztrák nemzet kápolnája nevet viseli. Méltán megérdemli tehát a támogatást az az eszme, hogy a nagy Szent Antal tiszteletéhez méltóan a magyar katolikus világ filléreiből, nemzeti közadakozásból itt az ország fővárosában épüljön fel a Magyar Nemzet Szent Antal Temploma. A mozgalmat megindító Páduai Szent Antaltól Nevezett Zuglói Kápolnaegyesület, melynek fővédnöke Vaszary Kolos bibornok hercegprímás, 5 év óta munkálkodik a siker érdekében s most a m. kir. belügyminiszteriumtól országos gyűjtésre kapott engedélyt.

* **Halálozás.** Mint őszinte részvétellel értesülünk, özv. Gulácsy Sándorné szül. Bódi Piroška tegnap reggel életének 67-ik évében meghalt. Az elhunyt temetése ma délután 4 órakor lesz a Percecs-utca 6. számú gyászozó háztól.

* **Megölte a forró szappanlét.** Tenkéről jelentí tudósítónk a következő szerencsétlenséget: *Hiris* Melenti vasandi lakos tegnap délután szappant főzött egy nagy üstben. Főzés közben rövid időre eltávozott az üst mellől. Ezalatt József nevű fia kíváncsiságból odament a főzőüsthöz. Addig-addig nézte a forró szappanlét, míg egyszerre csak elszédült és belébukott az üstbe. Nagy sikoltozására odasietett édesanyja, ki rémülten nézte fia kínos vergődését, az első pillanat hatásából magához térve, a szerencsétlen gyermek megmentését kísérte meg, de segíteni már nem lehetett. A szerencsétlen kis fiu súlyos égési sebei következtében néhány percnyi szenvedés után kiszendvedett. A hatóság megindította a vizsgálatot annak kiderítésére, hogy az édesanyját terheli-e felelősség gondatlanság miatt.

* **Öngyilkos szobaleány.** Szokoly Tamás országgyűlési képviselőnél szolgált mint szobaleány *Novák* Piroška. A csinos leány testvérének a napokban lett volna az esküvője, melyen a leány mint koszorúleány szerepelt volna. A leány haza is ment, ahol valami differenciák merültek fel, mely miatt a leánynak le kellett mondani a mosolygó leányságról. E feletti bánatában zsiros szódát ivott. A leányt bezárástották a közokházba.

* **Elfogott ékszerlovaj.** A nyiregyházi csendőrség által nagyobb szabású ékszerlopással van gyanúsítva *Kohn* Miklós helybeli illetőségű többszörösen büntetett előéletű csavargó, akit tegnap a rendőrség letartóztatott. Megmozgatásakor 123 koronát és 40 fillért találtak nála, mely összeg holszerzését legkevésbé sem tudta igazolni. *Kohn* Miklós elfogatásáról a nyiregyházi csendőrség táviratilag értesítettet. Kohnt a további nyomozás végett Nyiregyházra kísérik.

* **Tolvaj kereskedősegédek.** *Glücks-mann* Ármin cég kárára *Neumann* Márkus és *Kövári* (Steiner) Béla kereskedősegédek, a cég volt alkalmazottjai nagyobb szabású lopás elkövetése után Nagyváradról megszöktek. A rendőrség távirati megkeresésére a budapesti m. kir. államrendőrség *Neumann* Márkust letartóztatta. *Kövári* (Steiner) Béla ezideig feltalálható nem volt. Az összes ügyiratok a helybeli kir. ügyészséghez lettek megküldve. Az ügyészség

intézkedni fog a bírói elfogató parancs kiadása iránt.

x **Telefon 897.** Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján egy a női felöltőknél, mint a szövet és fehérnemű osztálynál a legszebb és legfinomabb áruk vannak raktárom. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközölünk. Tisztelettel Klein Géza és Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: Kis pajtás. (Hevesi nővérek bucsuja.)

Péntek: Boszorkányvár. (Toronyi Gyula és T. Lányi Edith bucsuja.)

Szombat: Csókon szerzett vőlegény. (Batzfalvy Elza bucsuja.)

Vasárnap: Kis herceg. (Diósi Nusi bucsuja)

Krasznai Andor bucsuja. Őszintén sajnáljuk Krasznai Andor távozását. Évek óta egészen hozzászólt a közönség Krasznai Andor színpadi egyéniségéhez, úgy, hogy akárhány komikus szerep van, amelyet a közönséggel csak Krasznai kedveltette meg s amelyet nélküle el sem tudunk képzelni. A kikapós öreg urat fiatal kedélyű alakítója Krasznai, megáldva pompás humorral, eredeti felfogással és éppen szerepköréhez illő organummal. Nélkülözni fogjuk őt az ő jó szerepeiben sokáig s melyik szerepe volt rossz Krasznainak? Ő valamennyiből tudott jót, eredetit, ügyes-t csinálni. A tegnapi bucsuzáskor a kis számú közönség meleg óvációkkal fejezte ki elismerését a távozó művész iránt. Ohajtjuk, hogy máshol is a váradhoz hasonló sikerei legyenek. Ezzel bucsuzunk tőle s remélhetőleg nem véglegesen. Krasznait egyébiránt közönség hatalmas babérkoszorúval is lepte meg s felvonások végén többször viharos tapsokkal hívta a lámpák elé.

A Hevesi nővérek bucsuzása. Ma este a Szigligeti-színház drámai ensembléjének két igazi, kiváló művészeje bucsuzik a nagyvárad közönség előtt. *Hevesi* Gusztika az egyik távozó művésznő, a társulat két éven át sikert sikerrel tetőző, mindig ügyes és mindig gondos játéku naivája. Eveken át nem találta a színház megfelelő naivát, míg *Hevesi* Gusztika ide nem szerződött. Kevés modern színésznő tud olyan szépen, folyékonosan, érthetően beszélni a színpadról és annyira természetes, benső egyéni szint kölcsönöz szerepének, mint *Hevesi* Gusztika. Nővére, *Hevesi* Mariska, a színház drámai szendéje volt egy éven át. Komoly, rohamosan fejlődő érték az ő művészete. Lebilincselő szépsége, szubtilis megjelenése és kedves, csengő organuma a legnehezebb szerepek intim finomságait is könnyedén, elevenen és lélekkel tudta kibontani. Ma este egy páratlanul ötletes, poétikus francia darabban, *A kis pajtás* ban lépnek fel utoljára.

A távozó szubrettek. Bizonyára olyan zajos esték keretében rekesztik be a nyári szezon, amelyet csak a legigazibb szenzációs előadások produkálnak Batizfalvi Elzának és Diósi Nusinak egyaránt impozáns nagy tábora van a nagyvárad publikum körében s így mindketten joggal várhatják azt, hogy a bucsuestélyükön teljes erejében nyilvánuljon meg a szeretet és hódolat, amely őket körülvette.

TANÜGY.

Iskolai értesítők.

IX.

A nagyvárad kir. kath. jogakadémia.

128-ik fanévről ad immár számot a nagyvárad kir. kath. jogakadémia. A történelmi visszatekintés és a tanári kar személyzetének felsorolása után közli az almanach dr. *Boszkó* Alajos igazgató-tanár megnyitó beszédjét, majd dr. *Notter* Antal tanárnak a megnyitó ünnepély alkalmával „A koronázás jelentősége a Szent István-féle alkotmányban” címmel felolvasott tanulmányát. Az év történetének ismertetése kapcsán meleg szavakkal emlékezik meg az almanach Nagyvárad elhunyt püspökéről, *Szmracsányi* Pálról, továbbá dr. *Kausz* Gyuláról, az elhalálozott bankormányzóról, akadémiánk volt tanáráról és *Radnay-Rentmeister* Antaltól, a pozsonyi kir. kath. jogakadémia igazgatójáról, aki tanári pályáját ugyancsak Nagyváradon kezdte.

A tanárok csaknem kivétel nélkül nagy irodalmi tevékenységet fejtettek ki. Az ifjuság körében az olvasókör és a segélyegylet működött a hagyományos keretekben. A Mensa Akademica alaptökeje lassan, de folyton gyarapodik s kilátás van rá, hogy pár év múlva megkezdheti működését ez az üdvös intézmény.

A hallgatók száma volt az első félévben 156; ebből magyar 129, szerb 1, oláh 26. Valás szerint róm. kath. 51, gör. kath. 9, gör. kel. 21, reform. 6, ág. ev. 17, zsidó 52. Elértük tehát, hogy a kir. kath. jogakadémián a zsidók voltak viszonylagos többségben.

Igazságszolgáltatás.

§ **Véres politizálás.** Az ismert oláh agitátor Laszku Demeter rég elfelejtett képviselőjelöltségének utóhangjaként játszódtott le az a véres verekedés, mely miatt tegnap tíz ember került a kir. törvényszék elé. A lessi Kohn-féle korcsmában pálinkázott a múlt év augusztusában egy csomó rojti munkás. Nagyon a fejükbe szállt már a pálinka, mikor tizenöt lessi parasztember jött be a korcsmába. A rojtiaknak még élénk emlékezetében volt a képviselőválasztás és főleg az, hogy a lessi választók a nemzeti jelölt ellen szavaztak. A feltűzött rojtiak legbátrabb alakja, Mihucz János, ki már kapatos volt, felállt az asztal mellől s megszólította a lessieket:

— Hát tik kik vagytok?

A lessiek közül Seres György békésen válaszolt a kihívó kérdésre:

— Oláhok vagyunk.

— Ti nem vagytok oláhok — felelték a rojtiak — Ti pogányok vagytok, mert a követválasztáskor nem Laskura szavaztatok, hanem a zsidókkal és a magyarokkal tartottatok!

Most egyszerre valaki leütötte a lámpát. Sötétség támadt, mire a korcsmában levő harminc-negyven ember között rémes verekedés tört ki. A verekedés végével három testvér: Trippa János, Tógyer és Miklós véresen, megcsontitva maradtak a korcsma földjén. A nagyvárad kir. törvényszék tegnap tárgyalta az ügyet. Milye Gyula elnökléte alatt. A vádat dr. Thury Endre kir. ügyész képviselte. A törvényszék csupán Mihucz Jánost és Seres Györgyöt ítélte el, még pedig Mihucot hét havi börtönrre, míg Serest csak ötven korona pénzbírsággal sújtotta.

§ **Amíg a nagysága fürdőzött.** Mulaságos tárgyalás folyt le ma a kir. törvényszék előtt. A vádlottak padján Bereczky Gergelyné szakácsnő ült. Egy asztalon pedig egy egész kis konfekciós üzlet, — a bünjelek. Bereczkyné szerezte ezeket a holmikát, a gazdájának, Kárpáti Miklós kereskedőnek és feleségének garderojából. A hű szakácsnő azzal védte magát, hogy míg urnője fürdőn volt, Kárpáti naponként csak egy korona konyhapénzt adott s mivel ebből nem tudta a kony-

hát ellátni — ruhákat lopott. A lopott ruhaneműk eladásából pótolta a konyhapénzt. A törvényszék azonban nem fogadta el a védekezést s egy havi börtönre ítélte Bereczkinét. A szakácsnő sirástól elcsukló hangon nyugodott bele az ítéletbe, csak egy kérése volt. Az, hogy mielőtt elcsukják, elmehessen mostani urnőjéhez, Fröblich hentes nejéhez, hogy vele a jövő hónapi főzési ügyeket megtárgyalja.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, augusztus 25.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.86
Tengeri júl.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	684.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasúti részv.	697.50
Közuti vasút	552.—
Városi villamos vasút	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsde 1909. aug. 25.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	32.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papírban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleonder)	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	90.40

TÁVIRATOK.

Bulgária mozgósít Törökország ellen.

Berlin, augusztus 25. Konstantinápolyból jelentik: Vasárnap délelőtt három török katona bolgár területre lépett és lesből lőtt három bolgár őrré, kik a vasutvonalat őrizték. A bolgárok azonnal válaszoltak a tüzelésre és a török katonák közül kettőt megöltek, egyet pedig megsebesítettek. A sebesültnak sikerült török területre menekülnie. Délfelé azon a helyen, hol a holtak feküdtek, törökök kezdtek el gyülekezni, hogy a holttesteket elvigyék. A bolgár hatóságok,

mihelyest ezt megtudták, azonnal egy határszéli századot küldtek ki az őrség megerősítésére. Rendes puskatüzelés fejlődött ki, mely egészen estig tartott. A portán kijelentik, hogy az esetnek nincs semmi jelentősége, Bulgáriában azonban, úgy látszik, mozgósításra készülnek.

Egy a bolgár minisztériumba érkezett távirat azt mondja, hogy a tartalékból eddig egy zászlóaljot hívtak be és ezt még tíz zászlóalj fogja követni. A szükséges podgyaszt és élelmiszereket már utnak indították.

Kifosztott étkező kocsi.

Budapest, aug. 25. A Fiuméből induló 1001. sz. gyorsvonat vezetője Sárosda állomáson sürgőnyt kapott Kovács Elemér főellenőr aláírással. A sürgőnyben az állott, hogy a gyorsvonat étkező kocsijának személyzete Sárosda állomáson várja meg a következő vonatot és azzal menjen vissza Fiuméba, az étkező kocsit pedig adja át a jelentkező étkező kocsiszemélyzeti felügyelőnek. Sárosdán tényleg jelentkezett is egy egyenruhás ember, aki az étkező kocsit a felszereléssel és pénzekkel együtt átvette. A személyzet erre a következő vonattal visszament Fiuméba. Itt derült ki, hogy egy nagyszabású szélhámossnak lettek az áldozatai. A sürgőnyről nem tudott senki semmit, azonnal telefonáltak Sárosdára, azonban már késő volt, mert a vonat elment a szélhámossal együtt. Az áruhás étkezőkocsik felügyelője a kocsit teljesen kifosztotta és azzal a legközelebbi állomáson megszökött. A hatóság megindította a nyomozást. Nagy a gyanu, hogy a szélhámosságot egy elbocsátott alkalmazott Schobery József követte el.

Földrengés Olaszországban.

Siena, aug. 25. Reggel 1 óra 29 perckor itt igen erős földrengést éreztek, amelyet két másik erős lökés követett. A lakosság a szabadba menekült. Szerencsétlenség nem történt. Buonaventóban több ház beomlott. Egy ember életét vesztette, többen súlyosan megsebesültek. Mentenriban nagyon sok épület megromlásra jutott. San Lorenzo Merseben több ház bedőlt és egyesek könnyen megsebesültek. A sieai tartomány más nagyobb városai közül szintén érkezett jelentés erős földrengésekről, amelyek azonban emberáldozatot nem követeltek.

Piambino, aug. 15. Reggel 1 óra 25 perckor erős, hullámós földrengést éreztek, amely öt perc múlva ismétlődött. A lakosság kifutott a házakból.

Siena, aug. 25. Egy későbbi jelentés megerősíti, hogy a földrengés Buonaventóban telenteiken kárt okozott. San Lorenzo Merseben majdnem az összes házak beomlottak, vagy erősen megromlásra jutottak és sok ember megsebesült.

Tömeges pálinkamérgezés.

Budapest, augusztus 25. A főváros közepében levő Pilis vörösváron ismét tömeges pálinkamérgezés történt. A budapesti közsézbánya részvénytársaság a

közelműltben szövetkezetet nyitott és onnan látta el a bányamunkásokat itallal. A munkások szombaton nagymennyiségű rumot vásároltak és abból még gyermekeiknek is adtak. A rumból ivott munkások valamennyien betegek lettek s dacára az orvos minden igyekezetének két nap alatt heten haltak meg a pálinkamérgezés következtében. A meghaltak között van egy 15 hónapos csecsemő és 6 éves gyermek is. A vizsgálat megállapította, hogy a rumban nagymennyiségű faszesz volt s az idézte elő a mérgezést. A halottak száma növekedni fog. A vizsgálat folyik.

A szerkesztésért felelős
Dr. V. URSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS
GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

*zel gyomor, vese, hólyag és
bélbántalmaknál vala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.*

Kapható Wurst József fűszer-
csen- és ásványviz kereskedő,
sétén N. Vár, Rákóczi-ut 7. sz.

SZABÓ JÁNOS

uri divat szabó és egyenruha készítőnél
a legdivatosabb szövetek dus választékban vannak főlalmazva.

Modern szabás. Izléses munka.

Fő-utca, (Gerliczy-palota)

Tanuló felvétetik.

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor.
keresetre azonnal felvétetnek.

Cím a kiadóban.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér
A legkisebb hirdetés 40 fillér

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és kez-
tyűs, Nagyvárad, Sas-szál-
lóda. (Passage.) Készíték
saját műhelyemben a leg-
komplikáltabb sérvekre ki-
tűnő sérvkötőket továbbá
haskötőket, gummi haris-
nyákat, egyenes tartókat,
betegápolási cikkeket és
minden e szakmába vágó
munkáit a legjutányosabb
árban, jótállás mellett. —
Szarvasbőr-lepedőket és
vánkókat, valamint min-
dennemű másféle szarvas-
bőr-munkákat is készítek a
legjobb kivitelben. Kesztyű
tisztítást és mindennemű

javitást is felvállalok. Nők
és férfiak részére külön
próba-terem.

Legszebb

kivitelű nyomtatványokat
a Szent László-nyomda ké-
szít. Nagyvárad, Szilágyi
Dezső-utca,

MOSKOVITS

anatomiai cipők a leg-
jobbak.

Kiadó bolthelyiség

a Bémer-tér közelében Szt.-
János-u. 4. sz. alatt.

Biró László

férfi és női divat szabó.

Párizs-utca 2. sz. Saját ház.
A nagyváradi tisztviselő fogyasztási szövetkezet
szabója.

Telefon 832.

Telefon 832.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigorúan szolid családi mulatóhely.
Nagyvárad legszebb — vadregényes
kerülete a hegy tővében. Minden este
elsőrangú mozgófénykép előadás. *Ki-
zárólag saját szüretelésű borok* Fris-
sen csapott kőbányai sör. Estéknél
cigány zene. Kitógástalan magyar
:: konyha. Polgári árak. ::

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat.

Törlesztéses (amortizációs)
:jelzálogkölcsonöket:
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

TÖRELEZTÉSEK JELZÁLOGKÖLCSONÖKÉT

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve
a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéréseknél telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv
beküldése szükségeltetik.

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása 26 C. fokú viz. Javalva: rheuma, csusz,
köszvény, idegzsába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel berendezett
nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A közönség rendel-
kezésére 127 modern kényelemmel berendezett vendégszoba. Kitűnő magyar konyha s tisztán
kezelt saját termésű hegyiborok. Z-nedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy
a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS

fürdőbérlet.

Pártoljuk a helyi ipart!

Tanulók felvételnek

Telefon 491. szám

Eredeti saját gyártmányu ESSLINGENI FAREDONYŐK

Acéllemez görredőnyők, vasszerkezeti munkák, vasrácsok,
tűzhelyek, sárkerítések, csavarárúk, épület vasalások stb.

kizárólag **Szántó Dezső** mű- és épület lakatosnál
Szent János-utca 25. szám ■ Versenyképes árajánlattal szívesen szolgálok.

Pártoljuk a helyi ipart

Tanulók felvételnek.

Telefon 491. szám

Kecskeméthy István

terme, sörcs arnoka, kavéháza, legszebb
kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
:: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
:: mellett ::

*Egyben van szerencsém a vidéki
utazó közönség szíves figyelmét
felhívni, hogy vendég szobáimat
ujjonnan berendeztem és tisztán-
tartására különös gondot fordítok.
Ugyiszintén a szállóhely olcsó
ár mellett szíves rendelkezésre áll.*

*Hol szórakozunk esténként? csak is a
NEMZETI SZALLODA hűvös és kel-
lemes kerthelyiségében, hol minden este
mozgófénykép előadások tartatnak ci-
gány zene mellett. Minden második
nap teljesen új műsor.*

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlője.

A Nagyvárad Sörfőzde „Bihar” sörarsnoka.

Kossuth-utca Fűchsl-palota.

Van szerencsém a nagyérdemű közön-
séget értesíteni, hogy külföldi példa szerint

à la couvert étkezést
rendezek be a mai naptól fogva.

1 ebéd 1 K. 10 f.

étlap szerint **3 tál ételből**; leves, főze-
lék és sültből álló. Ugyiszintén

1 vacsora 70 f.,

melyek jóságra és finomságra egyik leg-
hírnevesebb konyha által sem lesznek
felülmulva.

Versenyzek a leghírnevesebb és lefino-
mabb fővárosi konyhákkal.

Nagyvárad sör gyári kimérésben.

Legfinomabb nagyvárad és érmelléki borok.

Számos látogatást kér kiváló tisztelettel

Popovits Sándor,

üzletvezető.

Halló! Kérem a 882. számot! t. i.

Frenkel Ignác

asztalos

Kert-utca 16. szám alatti butorraktárát, hol
minden szoba- és konyha-butor raktáron van.
Vesz és elad kevésbé használt butorokat. Bu-
tor tisztítást és szakszerű javításokat a legol-
csóbban végez. Butorszükségletünk beszerzése
előtt saját érdekünkben ne mulasszuk el a
fenti céget felkeresni.

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsit!

Szagtalant!

Ara 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS«
gyógyszertárban
Szent László-tér Nagyvárad,

ÚJ SZÜCS ÜZLET!

Szíves tudomására hozom a n. é.
közönségnek, hogy Nagyváradon a
Zöldfa passagében teljesen ujonnan
berendezett modern

szücs üzletet

nyitottam, holis minden e szakmába
vágó munkák saját felügyeletem alatt
készülnek, u. m. gallérok, muffok,
szőrme kabátok ugy ujonnan, mint
átalakítást és javítást olcsón és pon-
tosan eszközölök.

Szíves megbízásokat tisztelettel
kérem,

Dózsa János,
szücs mester.

Bebiztosított üzletemben szőrme
téli ruhák szakszerűen kezeltetnek

Iskolai idény beálltával

fedezzük szükségletünket kész fiu- és gyermekruhákban csakis

KÁLMÁN FERENCZ

férfiszabó kész ruhaárházában

Nagyvárad, Rákóczi-ut. (Az Orsolya-zárdával szemben.)

Legjobb helyen készült munka.

Utólérhetetlen olcsó szabott árak.